

De vereniging:

Blz. 2	Open Monumentendag 11 september 2011
Blz. 3	Plaatsing Middeleeuws rad bij het Grietjens Gericht in Beesel
Blz. 4	Wie helpt ons met de was?
Blz. 4	Kennen we die?
Blz. 4	Jaarboeken Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal
Blz. 5	Kasteel Hillenraed: op bezoek
Blz. 6	Verhuisperikelen
Blz. 7	Jaarprogramma Maas- en Swalmdal en MHVS 2011-2012
Blz. 7	Wandelingen Swalmdalgidsen en kanotochten 2011-2012
Blz. 8	Schenkeningen aan de MHVS

Overige artikelen:

Blz. 8	Cultuurhistorische landschapselementen in Belfeld (5)
Blz. 10	Nacht van de Nacht
Blz. 11	Kroniek van Swalmen, juli, augustus en september 2011
Blz. 13	Zal ich dich 'ns get zègke?
Blz. 14	Uit de oude doos
Blz. 15	Paddenstoelenexcursie
Blz. 17	Uit het leven van onze voorouders
Blz. 18	Midwintjernach
Blz. 19	Inleiijing bie de 'verzamelde wirke' van G.G.
Blz. 20	1898 - Meer den hóngerd otto's en sjtoumfietse door Zjwame
Blz. 23	Belvend van vruuger (2)
Blz. 24	Oorlogsdagboek Christina Maria op het Roodt (8 en slot)
Blz. 26	Geschiedenis Ruitersclub Reuver
Blz. 28	Kerstmis

Foto's aangeleverd door:

fam. Lutgens	blz. 2
Els Janssen-van Avesaath	blz. 2
Fons Nijssen	blz. 2, 5
Wiel Luys	blz. 3
archieff Studiegroep Leudal	blz. 4
Archief HVMS	blz. 6
Archief MHVS	blz. 8
Twan Ernst	blz. 9
Hans Simons	blz. 11, 12
Marcel Berbers	blz. 11
Tekeningen Cris Vries	blz. 13
Jos Killaars	blz. 14
Marianne Vos-Jaspers	blz. 15-17
Pentekeningen Piet van Buggenum	blz. 23
Ton Peeters	blz. 27
Archief Ruitersclub Reuver	blz. 27
Henri Smeets	blz. 28

UIT DE VERENIGING

OPEN MONUMENTENDAG 11 SEPTEMBER 2011

Zondag 11 september j.l. werd in Swalmen wederom meegedaan aan Open Monumentendag. Dit gebeurde in samenwerking met de gezamenlijke kerkbesturen, het museum, het Bakhoes en onze vereniging. Alle kerken waren te bezichtigen, alsook het museum in Asselt en het Bakhoes in Wieler van 12.00 tot 17.00 uur.

De Dionysiuskerk in Asselt en het museum werden zeer druk bezocht. De Lambertus- en de Theresiakerk trokken minder belangstellenden. Vooral jammer voor de Theresiakerk met haar prachtige glas-in-lood-ramen, waarvoor momenteel een actie loopt voor het behoud en herstel van deze ramen. Rond 16.30 uur werden de aanwezigen in de Lambertuskerk getraakteerd op een gratis orgelconcert, gegeven door een jonge enthousiaste 13-jarige bezoeker uit het Duitse Overhelfeld. Hij studeert al 2,5 jaar orgelmuziek en bezorgde ons een fijn muzikaal laatste halfuurtje.

Ook het Bakhoes met zijn verse vlaai en gebak was zeer in trek.

Bent u niet in de gelegenheid geweest om een kijkje te nemen? Onderstaande foto's geven u alsnog een indruk.

PLAATSING MIDDELEEUWS RAD BIJ HET GRIETJENS GERICHT IN BEESEL

In het Meerlebroek in Beesel zijn de afgelopen tijd in het kader van 'Platteland in uitvoering' diverse werkzaamheden uitgevoerd, zoals het aanleggen van vennen, plaatsen van wildroosters, afrasteringen e.d. Sinds 2007 hebben IVN De Steilrand en onze heemkundevereniging in de klankbordgroep van dit project hierover mogen meepraten. In 2009 is door onze vereniging het idee ingebracht om naast de te ontwikkelen nieuwe natuur ook een drietal grafheuvels te restaureren. Deze grafheuvels maken onderdeel uit van een groter complex grafheuvels dat uit het eind van de Nieuwe Steentijd dateert (zo'n 2500 v. Chr.). De plek waar deze gelegen zijn, heet het Grietjens Gericht; een oude gerechtsplaats van Beesel. Hier werd zo'n 360 jaar geleden het Beeselse meisje Grietje Giesberts terechtgesteld. Ze werd nl. ervan verdacht haar pasgeboren kind gedood te hebben, waar door ze ter dood veroordeeld werd.

Nadat ze naar deze plek vervoerd was, werd ze op een rad gebonden. Hierna werd haar hoofd afgehakt en het rad met haar lichaam rechtop geplaatst. Het rad stond op één van de grafheuvels, zoals op onderstaande kaart uit 1662 nog te zien is, en wordt hier de Justitie van Besel genoemd.

De grafheuvel waarop de galg en het rad stonden is één van de grafheuvels die in 1936 door dr. F.C. Bursch, verbonden aan het Rijksmuseum voor

Oudheden in Leiden, werd onderzocht. In het opgravingsverslag maakt hij melding van een 3de heuvel die al te zeer verstoord was, waardoor deze niet verder werd onderzocht. Uit de documentatie kunnen we opmaken dat het dezelfde grafheuvel is als die waarop de galg en ook het rad stonden. Het was namelijk in die tijd de gewoonte om de botten in de heuvel te begraven. Door al deze graafwerkzaamheden werden mogelijk ook de nog intacte grondsporen van de grafheuvel verstoord. Nu wil het feit dat de informatie uit het opgravingsverslag vervolgens niet in het databestand van de ROB (Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek) is terechtgekomen, waardoor er ook geen archeologische bescherming op rustte. Toen dan ook nog de resten van een bunker uit de Tweede Wereldoorlog die hier stond, werden opgeruimd, is het terrein zonder problemen geëgaliseerd.

Door het project Meerlebroek werd de mogelijkheid geboden om de drie grafheuvels te restaureren. Later werd door ons ook nog de mogelijkheid geopperd om een rad te maken en dit op de bewuste grafheuvel te plaatsen als herinnering aan deze tragische gebeurtenis. Dit idee werd door de Dienst Landelijk Gebied, uitvoerder van het project Meerlebroek, opgepakt. Zij namen contact op met BC Broekhin in Swalmen. In opdracht van de Dienst Landelijk Gebied hebben vervolgens enkele scholieren van VMBO-Broekhin in Swalmen samen met hun leraar een replica van het rad gemaakt. Dit werd op 6 september met

behulp van een laadschop geplaatst. Op 11 september, Open Monumentendag, werd door wethouder Jan Smolenaars, van de gemeente Beesel, en Wiel Luys onder grote belangstelling nog een informatiebord onthuld. De plaatsing van dit bord was al gepland in het kader van de nieuwe cultuurhistorische route Beesel-Brüggen waarover reeds in het vorige blad gepubliceerd werd. Hiermee heeft deze historische plek de aandacht

gekregen die ze verdient.

Voor wie een keer wil gaan kijken: de plek is gelegen bij grenspaal 425 op de grens met Beesel en Swalmen.

Wiel Luys

WIE HELPT ONS MET DE WAS?

Als deze Biejeingezeumerd in de bus valt, dan is jaarboek 2011 inmiddels gepresenteerd. Dat betekent niet dat we aan 'de winterslaap' kunnen beginnen.

Met name in die periode wordt er door veel auteurs hard gewerkt aan artikelen voor een volgend jaarboek.

Een van die artikelen gaat over een activiteit die behoorde tot de vaste, wekelijkse krachttoeren van de vrouw in het huishouden.

De naam 'Maandag Wasdag' herinnert er nog aan. Van de vroege ochtend tot laat op de dag waren de vrouwen er mee in de weer.

Heeft u nog foto's die hiermee in verband kun-

nen worden gebracht, dan willen we daar graag een digitale afdruk van maken.

We denken aan wassen op de sjrómp, in een buut op een driepoot, een oude wasmachine, was aan de waslijn, was op de bleek, strijken etc.

Ook interessant voor ons zijn voorwerpen die bij de was werden gebruikt, van oude wasknijper tot wastang en van buut tot pakjes wasmiddel in oude verpakking. We komen er graag een foto van maken. En een aardig verhaal erbij is natuurlijk helemaal welkom.

Bellen of mailen kan met Henri Smeets 0475-502241, h_smeets@hotmail.com

KENNEN WE DIE?

Foto uit het tijdschrift 'Rondom het Leudal', nummer 143: een terugblik op en een toekomstverwachting bij het 40-jarig bestaan van de Studiegroep Leudal.

Op pagina 56 tekent met ernstig gezicht MHVS-secretaris, Gerard Jonkman, op 23 februari 1994 de akte waarmee hoeve St. Elisabeth in eigendom overgaat van Staatsbosbeheer naar de gemeente Haelen. Gerard, we vragen ons af hoe het verder is gegaan met deze hoeve na de overdracht.

JAARBOEKEN HEEMKUNDEVERENIGING MAAS- EN SWALMDAL

Wij zijn in het bezit gekomen van de serie jaarboeken van Maas- en Swalmdal, het betreft hier nrs. 1 t/m 27, alle nog in zeer goede staat. Is er binnen de vereniging nog iemand die de serie wil hebben? Let wel, de serie zal alleen als serie verkocht worden, losse boeken verkopen willen we niet. Indien er mensen interesse hebben kunnen ze contact opnemen met mij: Frits Hebben, Wederikstraat 25, Reuver, tel: 077-4747006.

KASTEEL HILLENRAED: OP BEZOEK BIJ MEVR. DE GUERRE-WOLFF METTERNICH

De werkgroepleden van de MHVS werden op 2 oktober 2011 in de gelegenheid gesteld om bij mevrouw De Guerre-Wolff Metternich de vertrekken op de begane grond van het kasteel te bezichtigen.

Het stralende weer nodigde uit om een rondje door de tuin te lopen en ook de Oranjerie werd niet vergeten.

Van haar zoon Thibaud kregen we verdere uitleg over het gevaar van de pas ontdekte bever (in de Eppebeek), dat hij voor het kasteel vormt. Door het bouwen van een dam zorgt hij ervoor dat er

geen water meer in de gracht stroomt. Hierdoor zou de klei onder het kasteel (dit is het fundament) uit kunnen drogen en voor verzakkingen en/of scheuren in de muren zorgen.

Ook staan er momenteel geen rozen in de tuin, maar afrikaantjes vanwege de aaltjes die aan de wortels van de rozenstruiken vreten. Over twee jaar worden er weer nieuwe rozen geplant.

Onderstaande collage geeft een goede indruk van het bezoek aan de gravin op zondag 2 oktober j.l.

VERHUISPERIKELEN.....

Op 29 september had het bestuur van heemkundevereniging Maas- en Swalmdal een gesprek met wethouder Vroomen van de gemeente Beesel. In dat gesprek werden we volkomen verrast door de mededeling dat de gemeente ons met onmiddellijke ingang de huur opzegde van onze verenigingsruimte op de bovenverdieping van het pand Willem Limburg.

29 September.... juist op tijd om per 1 oktober de opzegtermijn van drie maanden te laten ingaan. Concreet betekent dit dat per 1 januari 2012 het pand door ons verlaten dient te zijn.

We laten even in het midden of deze actie van de gemeente de schoonheidsprijs verdient.

Het besluit zadelde ons in elk geval wel op met een probleem. Want waar vind je centraal in ons werkgebied een grote verenigingsruimte waar op maandagavond gemiddeld twintig leden actief zijn? Een ruimte die ook geschikt dient te zijn om zo'n 50 leden te ontvangen op een ledenvergadering, want dat aantal of zelfs meer hadden we de laatste jaren. Een ruimte waar tevens lezingen gepresenteerd kunnen worden voor een groot publiek. Een ruimte die verder goed toegankelijk is voor mensen die minder goed ter been zijn. Een ruimte die daarnaast ook nog gelegenheid biedt om onze uitgebreide collectie heemkundig materiaal goed geconserveerd te bewaren.

Een opgave waar we van dachten dat het moeilijk, zo niet onmogelijk zou worden om er op korte termijn een oplossing voor te vinden.

Ofschoon opgezadeld met een probleem, zagen

we anderzijds ook de kans die zich nu voordoet. Immers, eerlijkheidshalve moeten we ook vermelden dat de huidige verenigingsruimte in het pand WL in toenemende mate ons voor problemen stelt. Denk aan de vochtproblemen en de steile, voor oudere mensen bijzonder onvriendelijke trap naar de eerste verdieping. Kwesties waarvoor geen oplossingen binnen onze mogelijkheden lagen.

We zijn de uitdaging aangegaan en, bijna niet te geloven, we hebben twee instanties gevonden die ons onderdak willen bieden. Onder de juiste voorwaarden kunnen we er in beide gevallen met onze vereniging zonder meer op vooruit gaan.

Op het moment dat we dit informatief stukje schrijven, weten we niet welke van de twee partijen voor ons de meeste mogelijkheden biedt. We hebben er echter alle vertrouwen in dat we een keuze kunnen maken waarmee Maas- en Swalmdal met een gerust hart de komende tijd, op een eigentijdse wijze in een moderne entourage invulling kan geven aan heemkunde.

Een locatie die past bij onze ambities, waar het gebruik van internet tot de mogelijkheden hoort, en waar diverse leeftijdsgroepen op een boeiende wijze in contact gebracht kunnen worden met de activiteiten die kenmerkend zijn voor onze vereniging.

Als bestuur zullen we er alles aan doen om de vereniging uit een ogenschijnlijk somber scenario, sterker dan ooit tevoorschijn te laten komen.

Spreekwoorden zijn er niet voor niets. Ze komen voort uit levenswijsheid van vele generaties vóór ons en verwoorden vaak treffend een bepaalde situatie. Er is wellicht ook een spreekwoord van toepassing op onze omstandigheid. 'Als de nood het hoogst is, is de redding nabij!'. Daar ziet het bij het schrijven van dit stukje in elk geval naar uit.

Bij het voorgaande spreekwoord gebruiken we nadrukkelijk het woord 'wellicht' want zekerheid is er op dit moment niet. We moeten natuurlijk 'het

vel niet verkopen, voordat de beer geschoten is'. Kortom, even 'pas op de plaats', en luisterend naar het stemmetje in ons achterhoofd: "Prijs de dag niet voor het avond is". En wat u betreft, groot gelijk als u denkt: 'Eerst zien en dan geloven'. In december weten we meer. Lest Best? Laten we

het hopen. Wij als bestuur hebben er in elk geval alle vertrouwen in en kijken optimistisch uit naar het nieuwe jaar. Een jaar met een nieuwe verenigingsruimte! Een nieuw kloppend hart van Maas- en Swalmdal. En vitaler dan ooit tevoren.

JAARPROGRAMMA 2011 EN 2012

Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal en Milieu- en Heemkunde Vereniging Swalmen
(onder voorbehoud, nadere publicaties in 't Zjwaemke en 't Gazetje)

26 december 2011	Kerstwandeling bij Herberg de Bos, Swalmen, 14.00 uur (gezamenlijke activiteit)
januari 2012	Lezing over de Soldaten van Napoleon door Joost Welten (HVMS)
februari	Lezing over archeologie (HVMS)
2 maart	Jaarvergadering (MHVS)
maart	Open Dag (MHVS)
20 maart	Ledenvergadering (HVMS)
april	Lezing over de Bokkenrijders door Ton van Reen (HVMS)
mei	Lezing door Jean Roubroeks over de invloed van Luik en Keulen in het Maasdal (HVMS)
mei	Hemelvaartsdagfietstocht (MHVS)
mei/juni	Excursie tuinen kasteel Hillenraed (MHVS)
juni	Busexcursie (HVMS)
juli en augustus	Zomervakantie (HVMS en MHVS)
augustus	Fietstocht Maas Swalm Nette gebied (MHVS)
september	Open Monumentendag (MHVS)
september	a. Open Monumentendag (HVMS) b. Lezing over kerk en het dagelijkse leven in het oude bisdom Roermond door dr. Peter Nissen (HVMS)
september	Weekendexcursie Natuurwerkgroep (MHVS)
oktober	Wandeling Nacht van de Nacht (MHVS)
oktober	Herfstwandeling (HVMS)
november	Natuurdoedag (MHVS)
november	Lezing over Sinterklaasgebruiken door Kitty Jansen-Rompen
	Presentatie jaarboek 31 (2012) (HVMS)
december	Kerstwandeling (gezamenlijke activiteit)

En verder..... het programma kan nog worden aangepast. En er staan (onder voorbehoud) enkele kleine excursies op het programma. Te zijner tijd komen we hier op terug.

WANDELINGEN SWALMDALGIDSEN EN KANOTOCHTEN 2011 EN 2012 (deze activiteiten worden georganiseerd door Staatsbosbeheer en zijn niet gratis, nadere publicaties in 't Zjwaemke en 't Gazetje)

Zondag 11 december, winterwandeling in het Swalmdal met aansluitend snert en spek, duur 2,5 uur, vertrek 14.00 uur herberg de Bos, Bosstraat 115 Swalmen.

Zondag 5 februari, wildlife experience in het Swalmdal Herberg De Bos, Bosstraat 115 Swalmen 16.00-18.30 uur

Zondag 22 januari, wintergasten in het Meerlebroek, vertrek P-plaats Muyterdijk Beesel, 10.00-12.00 uur

Zondag 18 maart, wildlife experience in het Swalmdal Herberg De Bos, Bosstraat 115 Swalmen 18.00-20.30 uur

SCHENKINGEN AAN DE MHVS

- foto Amaliahof door mevr. Schlicher
- getuigschriften uit 1938 door dhr. L. Sanders
- diverse foto's van Boukoul door dhr. W. Meuffels
- plakboek met krantenknipsels en klassenfoto's van dhr. J. Meuffels door dhr. W. Meuffels
- doos met bidprentjes door dhr. W. Perriëns
- diverse oude ansichtkaarten van Swalmen door dhr. M. van Heyster
- officiële documenten St. Jozefschool Swalmen (incl. krantenknipsels, brieven en contracten), diverse (kinder)boeken, dia's, filmstrips en films met bijbehorende afspeelapparatuur door dhr. F. Geraedts (namens Lambertusschool)
- diverse bidprentjes, voetbalfoto's DES (+ 1960), persoonsbewijzen en vorläufiger Fremdenpass, briefpapier en visitekaartje van dhr. J.H. (Sjeng) Schreurs en mevr. E. Smeets, door mevr. E. Schreurs.

CULTUURHISTORISCHE LANDSCHAPSELEMENTEN IN BELFELD (5)

Een omleidingsroute bij hoog water

Twan Ernst

Afgelopen januari werden we weer eens geconfronteerd met de oprispingen van de rivier de Maas. Smeltende sneeuw in combinatie met overvloedige regenval zorgde voor het hoogste waterpeil sinds 1995. Ditmaal hield de watersnood bovendien redelijk lang aan, hoewel er nu dankzij de nieuwe dijken en kaden weinig schade optrad. Het buiten de oevers treden van de Maas ging daarom zonder al teveel problemen voorbij. Dat was vroeger wel anders. Met een hoge waterstand van de Maas moest rekening worden gehouden en dat betekende de nodige overlast.

De waterhuishouding van de Maas was in het verleden anders dan tegenwoordig. Het zomerbed is behoorlijk uitgebaggerd en op een aantal plaatsen rechtgetrokken, waardoor de rivier meer het karakter van een afvoerkanaal heeft gekregen. De 'bodem' van de rivier is lager komen te liggen. De stroomsnelheid bij hoog water is daarom danig toegenomen. Van de andere kant waren er vroeger minder verhardingen en werd regenval langer vastgehouden binnen het stroomgebied van de Maas. Het gevolg zal zijn geweest dat hoog water minder extreem was, maar dat perioden met een hoge waterstand vaker voorkwamen en langer duurden.

Wat hoog water voor reizigers betekende die van Venlo naar Roermond of vice versa reisden, kun-

nen we nog mooi lezen in de herinneringen die P.M. Canoy in 1861 optekende. Op de gemeentegrens met Tegelen zwol de Aalsbeek, zodra het waterpeil van de Maas steeg, tot een letterlijk onoverbrugbare breedte aan, zodat verkeer over de Rijksweg gedwongen was een omweg te nemen. Welke omleidingsroute genomen werd was afhankelijk van de hoogte van het waterpeil. Bij extreem hoog water was men zelfs gedwongen via Geloo te reizen. De beschikbare routes worden prima beschreven in het hierboven genoemde boekje.

Een passant ter hoogte van Belfeld werd echter dubbel getroffen. Behalve tussen Tegelen en Belfeld kreeg hij ook te maken met een diep beekdal tussen Belfeld en Reuver. De belangrijkste verkeersroute (Rijksweg) passeerde de gemeentegrens met Beesel ook nog eens dichtbij de monding van de Schelkensbeek in de Maas. Met als gevolg dat zelfs de geringste stijging van het waterpeil het risico op natte voeten danig vergrootte. Bedenk ook nog eens dat de huidige bedding van de Schelkensbeek als gevolg van het opstuwten van de Maas is verzand. Daardoor is deze in de nabijheid van de Maas tot drie meter hoger komen te liggen. Het oorspronkelijke dal was dus een stuk dieper!

Een tegenhanger van de Tegelse aantekeningen

Bovenste gedeelte van de weg, gezien vanaf de inrij van de Rijksweg

van Canoy voor de route bij hoogwater ter hoogte van de zuidelijke gemeentegrens, is mij niet bekend. Die omleidingsroutes zijn ongetwijfeld bekend geweest. Een thans nauwelijks nog zichtbaar landschapselement kan vermoedelijk met één van de omleidingsroutes tussen Belfeld en Reuver in verband worden gebracht. Verborgen tussen bomen en struiken treffen we namelijk de resten van een zandweg aan die de terrasrand tussen laag- en middenteras schuin aansnijdt. Dit voormalige wegtracé ligt ten oosten van de Rijksweg ongeveer 600 meter voor de Schelkensbeek vanuit Belfeld gezien. Wat opvalt is de keurige geleidelijke helling die de weg aflegt om het hoogteverschil tussen beide Maasterrassen (circa 6 meter) te overbruggen. Niet bepaald het principe van een holle weg die meestal haaks in een steilrand ligt. De weg sluit boven op het middenteras aan op de route die via een voorde de Schelkensbeek/Gaesbeek oversteeft in de richting Onderste Hof in Ronckenstein. Beneden sluit de weg keurig aan op de Rijksweg. Het kan natuurlijk zomaar een landweggetje zijn geweest, maar dan lijkt deze verbinding tamelijk overbodig. Pakweg 200 meter zuidelijker ligt immers de in aflevering 3 van deze reeks beschreven veedrift die via een kronkelig, maar flink wat steiler weggetje, ook het middenteras op gaat. Nee, aan deze voormalige weg is de nodige zorg besteed, getuige de zandwinningskuilen die langs de weg in de helling zijn te herkennen. Beneden steekt de weg plateauachtig uit de terrasrand, terwijl deze hogerop, inmiddels op het middenteras aangekomen,

het karakter van een holle weg aanneemt. Het kan bijna niet anders of deze weg is gemaakt voor het zware vervoer per kar of koets, dat op deze wijze makkelijker het plaatselijke hoogteverschil kon overwinnen als de normale oversteeft over de Schelkensbeek door hoogwater niet meer gebruikt kon worden. Via Onderste hof, Ronckenstein en Klaashof kon men weer op de oorspronkelijke route terugkeren. Was bij zeer hoog water zelfs de passage over de beek bij de hof Op de Berg / Onderste hof niet meer te gebruiken, dan restte de reiziger weinig anders dan via de Grote Hoeve en Ronckenstein te gaan. Met in het achterhoofd de omweg ter hoogte van de Aalsbeek zal menigeen gekozen hebben voor een route vanuit Reuver via Ronckenstein, Grote Hoeve, Bolenberg naar Geloo en vandaar naar Tegelen.

Al in 1790 verscheen de eerste brug over de Schelkensbeek, wat al een behoorlijke verbetering zal zijn geweest. De latere vervanging van de brug door een aarden dam die hoog over de Schelkensbeek voert betekende het definitieve einde van het hierboven beschreven wegtracé tegen de terrasrand. In oude wegenleggers is de weg opgenomen onder de naam 'Op den Berg veldweg', maar in de nieuwere wegenleggers is hij niet meer opgenomen. Al vele tientallen jaren functieloos, heeft de natuur nu bezit genomen van de zandweg. Vele braamstruiken dragen bij aan de doornrosjeslaap van deze vermoedelijk toch wel oude weg, die we al op de Tranchotkaart van omstreeks 1800 aantreffen. Hoe oud hij werkelijk is? Wie het weet mag het zeggen.

NACHT VAN DE NACHT

Ardie Holtman

Wat is dat? "Heel leuk", zegt mijn buurvrouw, die al vaker meeliiep.

"Nee, je mag geen zaklamp meenemen, daar gaat het juist om. Dan neem je de lichtvervuiling beter waar."

Nergens in Nederland is het nog echt donker.

Zo begon onze gids Frans zijn uitleg aan het begin van de wandeling. Wij Nederlanders menen dat we zelfs 's nachts mooie gebouwen moeten verlichten ook als niemand er naar kijkt.

En wat dacht je van al die lampen die vanzelf aanspringen als je er voorbij komt? Handig voor de inbrekers!

Zwijgen we maar over de broeikassen en snelwegen. Vanuit de ruimte gezien is Nederland het meest door licht vervuild.

Om 21.30 uur gingen we op pad. Frans had drie minuten voorsprong. In het bos aangekomen moesten we ons oriënteren op de rode lamp die hij droeg.

Ging hij rechts of links, waren we hem kwijt en moesten we speuren naar ergens een rood lichtje.

Na een half uur stond hij ons op te wachten op een open plek.

"We gaan misschien nog glimwormpjes zien", zei hij. Eigenlijk zijn ze in juni en juli actief. Ze seinen met hun lichtjes naar de mannetjes in de lucht, dat zijn de vuurvliegjes. Kijk dan, hier beneden knippen de vrouwtjes wanhopig! Helaas, in oktober zijn de mannetjes niet meer actief.

Bij een picnictafel aangekomen, haalt Frans wat uit zijn rugzak. Een witte doek en 24 potjes met deksel. Steeds twee potjes geven hetzelfde geluid, net als memory met plaatjes. Opdracht: zoek de twee potjes met dezelfde klank. Het lukt ons zowaar met z'n allen, ook al duurt het even. Leuk hoor, en dat in het pikkedonker.

Hoewel ik hier vaak overdag wandel, heb ik soms geen idee waar we zijn. Het is zo verrassend anders in dezelfde omgeving 's nachts te wandelen, moeten we eigenlijk vaker doen.

Onze gids doet dat regelmatig en ik geef hem groot gelijk! Het is veel spannender dan overdag. "Blijf even staan", zegt Frans, "en luister twee minuten in stilte."

We horen de roep van een uil. Het vrouwtje gaf

op het einde antwoord met een iets ander geluid. Het was vlak bij ons, een geweldige ervaring!

Frans vertelde hoe dieren 's nachts hun weg vinden, hoe hun ogen anders werken dan de onze, dat een uil met zijn oren jaagt en daarom geluidloos vliegt.

Halverwege komt weer wat uit de rugzak. We krijgen een zelfde blokje om te proeven, wat eet je nu? Het was knap moeilijk om het te benoemen zonder het te kunnen zien.

We aten bijvoorbeeld pompoen, wortel, komkommer, koolraap en, hoe heet die vergeten groente ook weer? O ja, pastinaak!

Gezellig weer verder, geen idee van tijd, het weer was prachtig, helaas bewolkt en geen sterren.

Dan gaat de rugzak van Toine open. Er komt een fles kruidenlikeur uit en plastic borrelglasjes. Ooit al eens midden in de natuur om 23.30 een borreltje gedronken met een groep natuurliefhebbers? Leuker kan het niet worden!

Toch wel. Terug bij het beginpunt het Groenewoud werden we verrast met een kampvuur en een heerlijke kop shii-take soep. In een kringetje rond het vuur nog wat nagenieten.

Inmiddels was het bijna een uur 's nachts. Maar goed dat vannacht om drie uur de klok een uur terug gaat, kunnen we morgen een uurtje langer slapen.

Bedankt Frans, voor de bijzondere tocht, Paul voor de lekkere soep, en Toine en de MHVS voor de borrel; het was een tocht die we niet snel zullen vergeten.

Johanna Cox-Geraedts
Riky Simons-Julicher

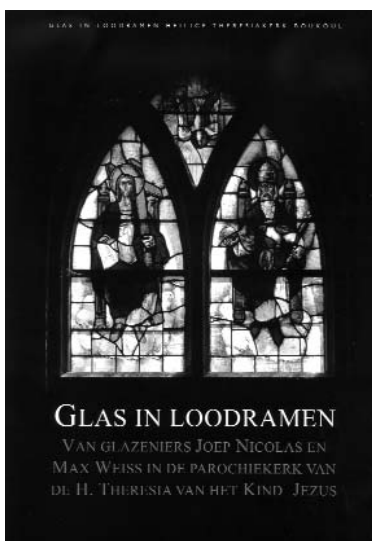
Juli

1. De familie De Guerre-Wolff Metternich neemt al 100 jaar het beschermheerschap van Koninklijke Harmonie St. Caecilia op zich. Daarom biedt de harmonie de gravin en haar familie een concert aan op de binnenplaats van kasteel Hillenraad. Uit handen van voorzitter Geert Julicher ontvangt zij een fraaie gedenkpenning.

8. In en bij zorgcomplex St. Jan Baptist aan de Neerstraat vindt een Oude Ambachtenmarkt plaats. Bewoners en andere geïnteresseerden zien o.a. een klompenmaker, een stoelenmatter en een hoefsmid aan het werk.

8. De inwoners van Boukoul krijgen allemaal een boekje cadeau over de waardevolle glas-in-loodramen in de H. Theresiakerk van de glaskunstenaars Joep Nicolas en Max Weiss. Het fraai uitgevoerde boekwerkje bevat een overzicht van alle ramen met de bijbehorende achtergrondinformatie.

9. Jan en Lies Boerma-Westheim van Swalmzicht vieren vandaag hun 65-jarig huwelijksfeest.

16. Stichting Zwembad de Bosberg is erg trots op de nieuwe speeltoestellen op het zwembadterrein. Een 25-tal jonge badgasten komt vandaag het toegezegde T-shirt met afbeelding van het speeltoestel afhalen.

19. In het wandelbos nabij zwembad De Bosberg is gestart met herstelwerkzaamheden. 0,85 ha eiken worden gekapt, de bodem wordt van begroeiing en strooisellaag ontdaan d.m.v. pluggen. Met de schone, minerale ondergrond worden de ontwateringsgreppels uit 1900 dichtgeschoven, waardoor een bijzonder Elzenbroekbos tot ontwikkeling kan komen.

Augustus

8-12. Stichting Kindervakantiewerk Swalmen bezorgt de Swalmer jeugd weer een geweldige week rond het thema: KVVW geit de boer op.

10. Een 100-jarige in Swalmen! Mevrouw Truus Geraedts-Jacobs viert haar verjaardag in familiekring op Amaliahof.

10. Vandaag wordt bekend dat in pand Groenewoud binnenkort een revalidatiekliniek wordt gevestigd voor patiënten die medisch gezien zijn uitbehandeld, maar wel met chronische klachten blijven zitten. Het statige gebouw op deze mooie locatie kende in het verleden vele bestemmingen. De laatste was die van conferentieoord.

19. Bij het Nationaal Indiëmonument in Roermond worden de gedenkplaten voor de gesneuvelde Nederlandse militairen teruggeplaatst en stevig verankerd, nadat Swalmer bronsgieterij Sillen 54 replica's heeft gemaakt van de in 2010 gestolen exemplaren.

21. De 29e editie van Sjwaampop vindt plaats op de Markt in Swalmen. Verregenen kan het festival dit jaar niet omdat er een metershoge parachute boven de markt is geplaatst. De fans komen voor bands met namen als Newborn Attitude, Go back to the Zoo en Baskerville.

22. De Swalmer sporthal aan de Peelveldlaan voldoet niet meer aan de gebruikersnorm van minimaal 2000 uren per jaar, doordat het B.C. Broekhin Swalmen er minder gebruik van maakt. Dit kan op termijn vervelende consequenties hebben voor zaalsportend Swalmen.

27. Damesvoetbal in Boukoul bestaat 40 jaar. En dat wordt gevierd met de nodige feestelijke activiteiten. Ook worden de dames in een nieuw tenue gestoken.

28. Directeur Henk Stevens van woningcorporatie WoonGoed 2-Duizend gaat met pensioen. Een onafhankelijke visitatiecommissie concludeert dat hij een zeer vitale, krachtige en gezonde woningbouwcorporatie achterlaat. De huurders worden getraakteerd op een feestmiddag op het voetbalterrein bij huize Groenewoud met o.a. een optreden van Thei & Marij en Rowwen Hèze.

September

1. Op initiatief van het lokaal platform 'Swalmdal bereikbaar' wordt een nieuwe fietsfolder gepresenteerd. Met de nieuwe route is de kern van Swalmen voortaan ook aangesloten op de reeds bestaande fietsknooppuntenroute.

11. Open Monumentendag. In het kader van deze dag zijn alle Swalmer kerken voor bezoekers geopend van 12.00 uur tot 17.00 uur.

11. Bij het kruispunt Grensweg-Prinsendijk vindt de officiële onthulling plaats van het herstelde grafheuvelcomplex met de door derdejaars vmbo-leerlingen van Broekhin Swalmen vervaardigde replica van een middeleeuws rad op de plek die bekend staat als 'Grietjens Gericht', de oude gerechtsplaats van Beesel.

15. Van de Swalmer auteur André Nijssen zijn twee nieuwe boeken verschenen. In 'Verzet' wordt het vaak levensbedreigende werk van een verzetsgroep in Midden-Limburg beschreven. 'Kerk in zwaar weer' heeft als thema de toenemende ontkerkelijking sinds het rijke roomse leven uit de jaren voor de oorlog.

Kijk voor de kroniek van Beesel, Belfeld en Reuver (de jaren 2006, 2007, 2008, 2009 en 2010) op de website van Heemkundevereniging Maas-en Swalmdal.

ZAL ICH DICH 'NS GET ZÈGKE?

Op 26 november presenteerde de MHVS dit boek met 'Zjwamer gezèkdes' van de hand van Harie van Buggenum en met tekeningen van Cris Vries. Op deze bladzijde nog een aantal voorbeelden uit dit boek. Er zijn van de uitgave nog exemplaren te koop à € 22,50.

De **köp** biejeinsjtaeke. Dao mós se minstes mit twee man veur zin. Vief is baeter.

Es die alle vief in eine krink gaon zitte en die sjtaeke den de köp biejein, den zuut det van baove gezeen, sjentjig oet, veural es die alle vief eine kale gletsjer hóbbe. Zitte ze get wiejer oetrein, den kónne die aevegood de köp biejeinsjtaeke; die make den planne, wie ze get 't bèste in 't gare kónne hange. Kómme ze dao neet oet, den zitte ze óndanks alles mitte henj inne haor, al zin ze ouch kaal.

Emes **dèksele**. Eine dèksel heurt bij ei kèlle. Dao zin d'r ouch die passe op ein kis. Flaje kónne eine dèksel hóbbe en bij ein hermenie waere ouch dèksels gebroek. Gèn van die zin neudig óm emes te dèksele, ómdet daomit bedoeld waert det emes op zie nummer gezat waert. Ouch emes dae sjlaeg krieg, waert gedèkseld. Dae puubber zat ein grote moel op, mer zie vader dèkselde-n-'m duchtig.

Emes aanne **drengel** haje. Eine drengel is nieks; dao is teminste nemes dae d'r ootj eine gezeen haet. Toch kóns se daomit veurkómme det emes vertrèk, want den hoofs se-n-'m allein mer aanne kal te haje. Dae kan den neet mit good fetsoen wegkómme: dae hêls se den aanne drengel. Dae haet mich drie keteer aanne drengel gehaje mit zie gezeiver.

Tekeer gaon wie eine **duvel** in ei wiejwatersbekske. Wiejwater kan gebroek waere óm eine duvel te verjage, dus es verdedigingsmiddel. 't Is logies det 't ein forse reaksie veroorzaak, es die twee mitein in kóntak kómme. Duvel en wiejwater versjtaon zich neet. Zónne duvel zal zich danig verwaere.

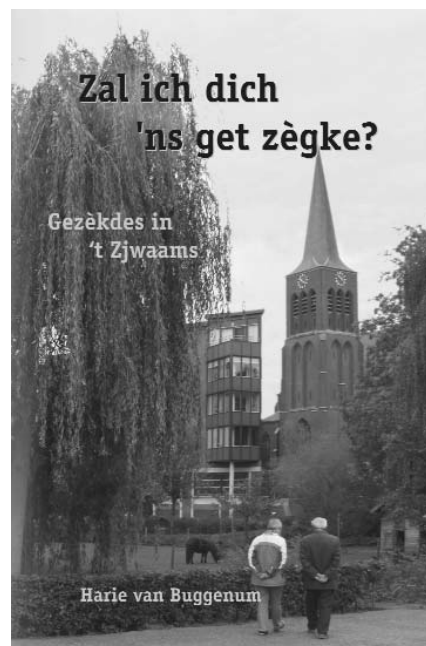
Dit gezèkde kan ouch gebroek waere, es emes zich mit handj en tandj örges taenge verzit.

Det is de **ker** veurre vót gesjörg. Es ei jónk paerd veurre eerste keer inne ker gezat mót waere den wilt det nag al èns waers zin. Daoróm laote ze det gewoenlik eers get doon wodoor det 't good meug is, want den haet 't minder enerzjie óm zich te verzitte.

Daonao waert geperbeerd óm 't inne ker te zitte, mer wen det toch neet wilt lókke, den waert die ker waal èns op zien plaats geduudj, terwiel det 't paerd blief sjtaon.

Die waert 'm lètterlik veurre vót gesjörg. Dit is aevel ein verkeerde meneer van doon, want zó paerd mót lere óm truuk-u dringezet te waere, want wen die ker gelaje is, kan die 'm neet veurre vót gesjörg waere. Wen emes genoodzaak waert óm get te doon waat d'r eigelik neet wilt, den is det ein vergeliikbaar geval; dae krieg de ker ouch veurre vót gesjörg.

Get doon veur de **klote** van erm luuj. Erm luuj kónne vööl dinger neet betale, en emes dae get duit veur de klote van erm luuj, dae duit det dus veur nieks. Det waert ouch gezag, wen emes get gedaon haet wo d'r nieks aan haet gad.

UIT DE OUDE DOOS

In ons vorige nummer stond een foto van de eerste klas van juf Gerrie van Duin-Neelen. Schooljaar 1973-1974 was een van de laatste jaren dat de Lambertusschool nog een jongensschool was. Matty Hartjes en Henk Heynen leverden de ontbrekende namen bij de foto. Hartelijk dank!

Op de foto missen we Joop Geraedts en Robert en Johnnie Schmeitz.

1 Erik Poels	12 Erik Jansen	23 Carlo Eggels
2 Erik Vorselen	13 Marcel Ronckers	24 Mark Rovers
3 Jos van Elderen	14 Jos Wolters	25 Rudie Geraedts
4 Luc Cluitmans	15 Matty Hartjes	26 Gerard Meuter
5 Gerrie v/d Hoogen	16 Marco Heemels	27 Henk Heynen
6 Robbert Hendrickx	17 Wim Branckaert	28 Marcel Joosten
7 Marco Emans	18 Bart Lintjens	29 Jeroen Laarmans
8 Philip Scheffer	19 Pascal Evers	30 Maurice Konings
9 Rudie Hendriks	20 René van Loon	31 Han Wijnands
10 Ronnie Janssen	21 Luc Heynen	32 Robert Clumpkens
11 Jeffrey Jansen	22 Dick Mooren	33 juf Gerrie van Duin-Neelen

Van Jos Killaars kregen wij de onderstaande foto uit 1915. Het betreft een gezinsfoto van Willem en Anna Killaars-Houwers. Zij woonden aan de Keulseweg in Offenbeek, waar ook deze foto is genomen.

Voorste rij: v.l.n.r. :

Anna Killaars werd geboren te Reuver op 16-3-1880. Zij huwde met Joannes van Lier te Reuver op 4-5-1906. Anna overleed te Reuver op 13-11-1945.

Anna Houwers werd geboren op 8-9-1854 in Reuver. Zij huwde met Wilhelmus Killaars op 13-4-1877 te Reuver. Anna overleed te Reuver op 23-5-1935.

Wilhelmus (Willem) Killaars werd geboren op 4-5-1850 in Reuver. Hij huwde met Anna Houwers. Willem overleed te Reuver op 28-3-1936.

Marie Killaars werd te Reuver geboren op 24-2-1878. Zij huwde met Peter van Dijk te Reuver op 29-4-1904. Zij overleed op 26-1-1935.

Bovenste rij v.l.n.r.:

Joannes (Sjeng) Killaars werd geboren te Reuver (Beesel) op 31-10-1887. Hij huwde met Maria Bouten te Veert (Duitsland) op 19-10-1915. Joannes overleed te Reuver op 8-12-1975.

Ida Killaars werd geboren te Reuver op 13-1-1895. Zij huwde met Pierre Verstappen te Reuver op 28-1-1921. Ida overleed te Reuver op 4-1-1979 te Venlo.

Peter (Pieter) Killaars werd geboren te Reuver op 26-4-1892. Hij huwde met Anna Ickenroth te Reuver op 7-6-1918. Peter overleed te Reuver op 5-4-1958.

Petronella (Nel) Killaars werd geboren te Reuver op 23-4-1897. Zij huwde met Peter (Piet) Muysenberg te Reuver op 2-2-1923. Petronella overleed te Tegelen op 20-7-1975.

Gertruda (Trui) Killaars werd geboren te Reuver op 5-10-1885. Zij huwde met Joannes Vervoort te Belfeld op 9-10-1911. Gertruda overleed te Tegelen op 22-10-1960.

Godefridus (Fried) Killaars werd geboren te Reuver op 24-1-1890. Hij huwde met Mechtildis Ickenroth te Reuver op 6-10-1922. Godefridus overleed te Venlo op 5-9-1959.

Bernard (Ben) Killaars werd geboren te Reuver op 2-9-1883. Hij huwde met Petronella van Lier te Reuver op 1-5-1906. Bernard overleed te Reuver op 9-8-1918.

IVN DE STEILRAND: EXCURSIE PADDENSTOELEN

Marianne Vos

Verslag paddenstoelenexcursie, 25 september, bij de Witte Stein in Reuver met Gerard Dings

Herfst. De tijd van vallende bladeren, waaiërige wind, stille bossen, ochtendnevels. Niets van dat alles op 25 september! Integendeel; een heldere zon beschijnt de groep mensen die op deze zondagmorgen onder leiding van Gerard Dings op paddenstoelenexcursie gaat op het voormalige munitiedepot bij de Witte Steen in Reuver. Na een korte inleiding door Angelique vertrekken 21 mensen om de blauwe route te volgen, die ongeveer vijf kilometer bedraagt. Het IVN-aandeel is goed vertegenwoordigd en behalve leden van de eigen afdeling zijn vier IVN-leden uit Asten-Someren van de partij. Omdat het een zogeheten publiekswandeling is, is het aandeel niet-leden evenredig groot.

Gerard verzoekt iedereen om zoveel mogelijk paddenstoelen te zoeken en wordt bij de determinatie vakkundig bijgestaan door Peter Eenhuistra en Gerda. Ondanks de warmte, maar dankzij de nevelige nachten hebben veel paddenstoelen zich kunnen ontwikkelen en eer de groep bij de toegangspoort is, zijn er al enkele gespot en op naam gebracht. De bezoekers uit Asten-Someren worden geïnformeerd over de geschiede-

nis van het depot.

Tijdens de lange periode dat het gebied niet toegankelijk was voor publiek, hebben zich vele, inmiddels zeldzame, insecten- en plantensoorten kunnen vestigen. Het eerste 'bewijs' groeit onder onze voeten; we staan middenin een veldje met de zeldzame Liggende Vleugeltjesbloem! (*Polygala amarella*) Een uiterst teer aandoend maar sterk plantje met hemelsblauwe bloemetjes. Hoewel het plantje goed bestand is tegen trappe-

Amethistzwam *Laccaria amethystea*

lende wandelschoenen willen we geen vernielingen op ons geweten hebben en laten het veldje snel met rust. En we zijn hier voor de paddenstoelen, immers?

We worden op onze wenken bediend. Gerda ontdekt tussen het hoge gras een groepje Amethistzwammen, vroeger

ook wel Rodekoolzwam genoemd. De soort doet beide namen eer aan.

Iedereen knielt vervolgens voor een Plooirokje, niet om onder het rokje te gluren, maar omdat het een heel klein paddenstoeltje is met een hoedje in de vorm van een ouderwets plisséerokje. Gerard is blij met de hulp van Peter en Gerda, want van alle kanten wordt geroepen; "Kom eens kijken! Hier groeit iets bijzonders!" Over iedere paddenstoel valt wel iets te vertellen, of is uitleg nodig en dan is het handig als meerdere vakmensen die uitleg kunnen geven. Bovendien vormen zich automatisch enkele groepjes waarvan de samenstelling regelmatig wisselt.

Nadat ongeveer de helft van de geplande excursietijd verstreken is, hebben we slechts één kilometer van de vijf afgelegd, zoveel valt er te zien. Angélique besluit de route in te korten, anders is iedereen tegen de avond nog niet thuis! Het aantal paddenstoelen is overweldigend. Niet alleen in aantal, maar ook in soorten.

We zien boleten, melkzwammen, wasplaten, een vuurzwammetje, fopzwammen, trechterzwammen, parasolzwammen, om er enkele te noemen. Natuurlijk ontbreken in een bos de houtzwam-

Doolhofzwam *Daedalea quercina*

men niet. Een mooi voorbeeld daarvan zien we op een stronk die begroeid is met talloze grote Doolhofzwammen.

Ook de Echte Tonderzwam is een typische houtzwam. Vroeger stond deze op de Rode Lijst, nu is het een algemeen voorkomende soort.

Gewone franjezwam *Thelephora terrestris*

De Gewone Franjezwam met z'n fraaie paarsbruine kleur laat zich op het eerste moment niet aanzien als een houtzwam. Hij groeit immers ook op de grond, lijkt het. Maar bij nadere bestudering blijkt hij ook dan op hout te staan. Dat kan een boomwortel zijn of een verborgen stukje stam.

Een vreemd gevormd dingetje vraagt de aandacht. Het is een zwam, zoveel is zeker. Maar die vorm? En die geur? Hij ruikt helemaal niet naar paddenstoel. Nee, hij ruikt naar Kokos. Het is een enigszins uit model geraakte Kokosmelkzwam.

Dwergcollybia *Microcollybia cirrhata*

Een prachtig groepje melkwitte zwammetjes stelt zelfs de deskundigen voor een raadsel. Eén paddenstoeltje ervan wordt besnuffeld, geproefd, bekeken met de loep. Men komt tot de conclusie dat het waarschijnlijk Dwergcollybia's zijn. Het afgebroken deeltje gaat mee naar huis voor nadere studie. De natuur levert telkens opnieuw vraagtekens op.

Maar ook verrassingen, zoals de vondst van enkele Baardige Melkzwammen. Hij dankt zijn naam aan de rozige kleur en de ruig behaarde hoedrand. Deze paddenstoel staat op de Rode Lijst in schaal drie, hetgeen inhoudt dat de soort bedreigd is.

Baardige melkzwam *Lactarius torminosus*

We begonnen de excursie met een trechterzwam en eindigen er ook mee. Gerard ontdekt een Groene Anijstrechtterzwam en de naam geeft aan waarnaar de zwam ruikt.

Daarmee kwam een einde aan een boeiende excursie die ruim een half uurtje langer duurde dan voorzien, hetgeen niemand bezwaarlijk vond. Integendeel!

We bekeken ruim veertig (40!) paddenstoelen en dankzij vooral Gerard, maar ook Gerda en Peter, begrijpen we weer een beetje meer van deze boeiende en gevarieerde natuurverschijnselen.

Snuffelen aan de Donkere kokosmelkzwam

UIT HET LEVEN VAN ONZE VOOROUDERS

Harrie van Buggenum

Adolph Bloemarts heeft Hendrick Schrijnewerckers met een sabel zodanig verwond dat hij gevaar heeft gelopen kreupel te blijven. Hij heeft ook schade geleden doordat hij geruime tijd in bed heeft gelegen. Ook heeft Ad. Bloemarts Jacob Meuter van Roermond tot Swalmen achtervolgd met een broodmes, waarbij Jacob verwondingen heeft opgelopen. Omdat Ad. Bloemarts gevluht is, wordt dagvaarding op bevelschrift gevraagd.

14 October 1735

Aen den Eersaem Gerichte deser Heerlijkheijdt Swalmen ende Asselt.

Verthoont den Heere deser Heerlijkheijdt wie dat Adolp Bloemarts alhier geboortigh, sich onderstaen (zich gedragen) heeft den 15 Augusti lestleden soodanigh den persoone van Hendrick Schrijnewerckers boven aen sijne knijen met eenen sabel soodanigh te quetsen (verwonden), dat denselven in groot gevaer is geweest, van sijn leven lanck daervan manck ende kreupel te blijven, hebbende merckelijcken tijdt, tot sijnen grooten schaden daervan het bedde moeten houden relaes tot d'informatien daeronder genomen ende d'attestatie (verklaring) van den Chirurigin G.P. van Derssers, major, dat denselven Adolph

Bloemarts s'gh alnog onderstaen heeft over eenighen tijdt geleden, van Ruremonde tot Swalmen te vervolghen met een broodtmesse seeckeren Jacob Meuters ende aen denselven, alhoewel door groot geluck ongequetst heeft, geven diversche sneden, soo door sijn camisael (kledingstuk), als hoedt, dat dito Addph. (Adolph) Blommarts, alnog continueert (doorgaat) menigh schuldige detzelheden aengevanghen wie ook tegens Sijne Ma(jestei)ts Placcaeten alhier behoerlijck gepubliceert, in

vrembde wensen te gaen, want om alle het voorverhaelde ten hooghsten straffbaer is, ende dat meergemelten Adolph Bloemarts s'gh vuyt dese Heerlijckheijdt heeft geretireert (teruggetrokken). Soo versocht den Heere Remonstrant citatie (dagvaarding) bij edict (bevellschrift) met verclaringe daertoe zekere materie dit doende.

R.H.C.L. Maastricht: Schepenbank Swalmen: 01.010 inv. Nr 11

MIDWINTJERNACH

Corrie Janissen

Es de kersbel rinkelt
en de sjnee vèlt ómleeg
bezorg de wintjer eine sfeer
veur ein verhaal
det vertèlt
euver eine fieddeleer.

De buim wore wit van de sjnee
eine vorstelike spar
waas versierd mit leechkes
en sjtóng te prónke
op eine ope plek in 't bós
de fieddeleer
zoot op ein veldj van mós.

De ómtrèk van det plekske
waas get misterieus
mer ein sjitterend sjerreveldj
goof de fieddeleer
intense vree
ónger det nachtelik hemelgewelf.

De bósgróndj trilde
door de krach van de natuur
de fieddeleer sjeelde zaach
zien eige partituur
't waas ein wónjerlikke prach
in die magiese

KERSNACH.

INLEIJING BIEJ DE 'VERZAMELDE WIRKE VAN G.G.

Wim Geraedts

Mienne Pap, Giel Geraedts, baeter bekënd in Zjwame es Giel van Beyse, laefde in 't verleje. Hae zag altied det t'r te laat gebaore woor. Hae haet nootj mitgedaon aan die nujerwètse fratse es kompjoeters, vleggreize, autorieje en det saort dinger. Det vónj d'r mer nieks. Nieks lever deej d'r es 't besjtudere van aaj dokemente en aaj tekste oet Zjwame en Remunj. Mitte handj, leefs mit ein bienao neet meer vas te haje sjtumpke potlood of op ein aad tiepmesjien (wo vreuger bieje ós toes inne kelder in 't aad kaolehok nag de Swalmbode op oetgetiep waerde, same met Ome Berbe en Ome Sef) sjreef d'r erg vööl artikeler of verhäölkes. Vööl daovan wore in 't Nederlands, ein deil woor in 't Zjwaams. Ein inkel Zwaams verhaol is al èns eerder gepubliceerd, de meeste aevel nag neet. Pap haaj 't altied euver zien 'verzamelde werke van G.G.'. 't Betröf zón twintjig verhaole, sjprookjes en vertèlkes. Ein werk det mienne pap kórt veur zienne dood in 1997 nag net haet aangemaak en mich toe greuts haet laote zien. Hae is nimmer aan 't zelf oetgaeve toegekómme; Magere Hein waas 'm juus te sjnel aaf. Door mich allein mer zien verhaole te laote zien, höb ich mich altied de erfgenaam geveuld óm dees verhaole èns oet te gaeve. Nao mien idee mós 't ein boek waere, mer geur weit wie det saort dinger gaon...

De meeste verhaole zin verhaole die Willem Doesen, of wie veur toes altied zagte Doeze Wullum, vertèld haet. Hae waas ein vanne grótste vrunj van miene pap en hae waas dök bieje 'm oppe Graeterwaeg te vinje. Ich móch aventoe ouch mit en zoot den heel sjtilkes in ein heukske te loestere es Wullum röstig en mit vööl oetwiejinge zien verhaol deej. Vööl van die verhaole gaon euver den tied det Doeze Wullum nag jónk waas. Veur ein deil gaon die euver de sjtreek die Wullums pap oethaolde óm 't sejje laeve get joeksiger te make door mennigein get luus inne pèls te paote. Veur ein groot deil zin ze, dink ich, ouch waal ech zo gebeurd. Doeze Wullum haet ein deil van zien verhaole ouch weer geheurd van anger, ajer luuj, veural van eine boereknech Noorenthoom, gebäörtig oppe Boekkoel, wo Wullum in zien jóng jaore dök op bezeug mót zin gewaes. Dae Noorenthoom kós t'r ouch get van.

Die verhaole zin inne vórm van ein raamvertèlling te laeze. Ein deil vanne verhaole van Doeze Wullum zin door mienne Pap op bandj opgenome en sjtaon in häör roewe versie ouch op allerlei geluidsbendjes. De meeste zin noe door mich gedigitaliseerd. En d'r zin zelfs get filmkes mit Doeze Wullum toes bewaard gebleve. Sjoon óm te heure en te zien.

Al die verhaole gaeve ei good tiedsbeeld van de tied veur of rónj de veurleste eewwisseling in Zjwame en veural ouch oppe Boekkoel. Helemaal histories verantwoord is 't verhaol euver de eerste autoos in Zjwame, 't verhaol vanne Platte en 't verhaol euver 't aezel drieve. Doeze Wullum zien verhaol euver de auto's guf ein good beeld wie det mót zin gewaes, dae wedsjtried van automobiele doe. Anger verhaole laote ein beeld zien van versjillende dorpsfigure oet daen tied, mit häör gooj kantje mer meis ouch mit häör zjwake kantje. Ze grenze dök aan sjelmeromans. Mer ja, waat móste miense songer radio, tillevisie, tillefoon, film en wenig anger vermaak es ein of twee maal in 't jaor ein toneelversjèlling en ein oetveuring vanne zank of de hermenie of de kirmes. De miense zóchte daoróm meis zelf häör vermaak.

't Verhaol vanne soepsjtein haet zelfs ouch nag waal get literaere waerd, dach ich zo. 't Van oorsjpróng Griekse klassieke verhaol kènt twee verzies, heel lang geleje opgesjreve vanoet twee gedachtes: 't same deile van eders ermood en vanoet 't sjtandpuntj van 't zelf baeter waere door gebroek te make angermans dómigheid. Dit Boekkoels verhaol noe haet aevel eine hele angere invalshoek en haet ouch get meer weg van ein raamvertelling wo de pap van Wullum Doeze eine dómme Pruus oetperbeert, óm te kieke wie ver hae kós gaon mit 't opbinje van zien verhaole. 't Blik det hae dao-in heel ver kós gaon!

Daonaeve haet Pap nag get eige verhaole verzónne of zien eige ervaringe opgesjreve euver zien femielie, veural Sjelechtermaan, zienne opa (mienne euvergrootvader) en zienne ome Bart (mienne aadome). Ein sjprookje euver de Houterbrök is autentiek van pap. Ei paar verhaole zin get filosofiekes, wie d'r ze zelf neumde, euver waat t'r zelf haaj mitgemaak.

Ich wins uch heel erg vööl laespleezer mit dit eerste verhaol vanne serie, euver de eerste auto's die door Zjwame gereje höbbe. 't Betróf de tweede etappe van Chateau d'Ardenne nao Numwaege via Rochefort, Marche, Barvaux, Comblain, Luuk, Visé, Mesjtreesch en Vendele op 8 juli 1898 euver eine aafsjtandj van 251,35 kilomaeter. Eine Monsieur Hourgières in eine Panhard kwoom nao 6 oer end 23 sekonde daen daag es eerste aan in Numwaege. Hae haaj mit ein gemiddelde sjnelheid van 41,84 kilomaeter per oer de sjtrek aafgelag. Algemeine winner van de autorees Peries-Amsterdam-Peries waas Monsieur Fernand Charron veur Monsieur Leonce

Girardot allebeij in eine Panhard. Doeze Wullum mó't ze doe alle drie gezeen höbbe!

Euver dees ech gebeurde autorees Peries-Amsterdam-Peries is op 't Internet vööl truuk te vinje.

In de volgende nummers van Biejeingezeumerd kómme nag get meer verhaole te sjtaon. De kómme tied kónne veur nag waal efkes veuroet. En wae wèt kump 't boek den vanzelf... Biej 't veur de eerste keer laeze van sommige verhaole kwoom ich neet meer bij vanne lach. Ich wuns uch dao-róm vööl laespleezer, ouch names mienne Pap.

1898 - MEER DEN HÓNGERD OTTO'S EN SJTOUMFIETSE DOOR ZJWAME

Giel Geraedts †

Ich weit 't nag wie d'n daag van gister. 't Waas begin juli 1898. De gansen daag zoje d'r euver de Nuje waeg otto's en sjtouwfietsen aan 't vare blieve in 'ne wëdsjtried van ein Franse Ottomobiëclub van Peries nao Amsterdam. D'r zoje ouch inkele Hollenjers mitdoon. Veurhaer waas t'r, veur zo ver ich mich kan herinnere, nag nootj 'nen otto in Zjwame gewaes en noe zoje d'r op einen daag God weit wiewävööl veurbij kómme. De meis fantastiese verhaole deje de rundje euver de raozende vaart die ze haje, de geweldige herrie, die ze maakde en de grote gevaore veur 't anger verkeer. De taamste paerd zoje bij 't zeen van zón mónster op hol sjlaon. De opgejaagde sjtaofwolke zoodjs se kónne sjnieje. Ouch inne gezet waerde vööl aandach besjtaedj aan waat t'r sjtóng te gebeure en ederein haaj d'r de móndj van vól.

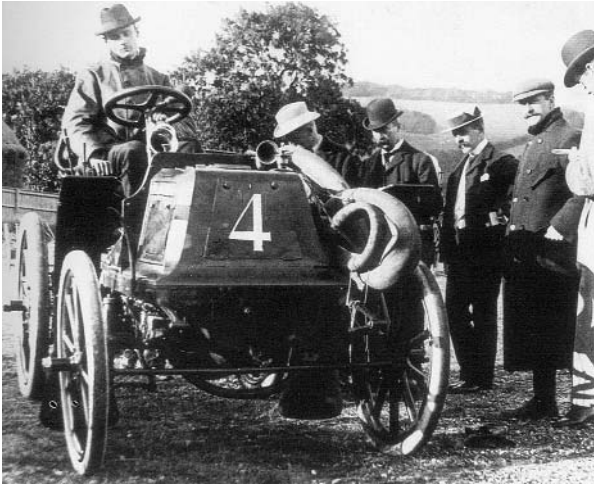
Op versjillende plaatse naeve de Riekswaeg woren ei paar daag van te veure taenge de buim en op sjuurpórte plakkate opgehange, wo allerlei waarsjuwinge sjtóngte te laeze en regels, wo-aan de miense zich móste haje oppe daag det ze door de gemeente Zjwame zoje kómme.

Nemes móch den, sónger det 't hoogneudig waas, op 't hel gedeilte vanne waeg kómme. Veurdet emes mit ei paerd of mit vee vanoet 'ne ziejwaeg de grote waeg op ging, mós t'r zich euvertuge, det t'r gèn otto's in aantoch wore.

Ich zoot inne viefde klas, bij meester Roncke. Det waas 'ne goje meester. Hae kós taenge ei lolletje, mer es einen 't te böntj maakde, dae bónj d'r de haoze op. Al daag van te veure haje veur ós t'rop gesjpic, det veur mit alle jónges en maedjes vanne sjool boete aanne waeg móchte gaon kieke es de otto's enne sjtouwfietsen naeve zoje kómme, d'n helen daag lank. Meister Roncke haaj d'r ós ei bietje van vertèld. Hae wós t'r zelf ouch neet vööl vanaaf, det zag t'r zelf. In 'nen iezere bak móste ze 'n vloesjtóf doon en om 't gevaers op gank te kriege mós 't mit 'ne zjwingel aangedrejd waere. Veur sjanpde d'r netuurlik nieks van. Eine jóng sjtook de vinger op óm te vraoge of t'r ouch nag ein sjmik bij neudig waas.

Ós sjool loog toe inne Sjoelsjtraot, det is noe ei glaasbedrief. Dao waas daen daag nemes te laat,

ouch neet vanne meisters. Al óm half teen móchte v'r nao boete. De meisters wore netuurlik aeve nuusjerig es veur kinjer. Ich gluif, det v'r nag nootj zo fein inne riej geloupe höbbe es op daen daag. Vanne sjool oet ging 't nao de sjtoep veur 't hoes van Sjlechtermaan. Dao móchte v'r rón dj loupe es v'r mer neet euver de ziep kwome, want det zoj laevesgeveerlik zin.

"Dao kómme de sjelderme al," waerde inèns gerope en efkes later reje twee marsjesees te paerd veurbiej. Die kwome anges ouch regelmaotig vanoet Remunj op petroelje en vandaag móste ze netuurlik ein extra uigske in 't zeil haje.

Boere en voorluuj, die zich nag mit paerd en ker oppe waeg waogde, hele 't paerd vas aanne kop. Anges zote ze meis oppe ker en lete ze zich vare, mer noe wore ze toch lever veur bieje 't paerd. Die paerd kósse aan zeen, det ze ónröstig wore en det zal waal gekómme zin door al die miense, die ze naeve de waeg zoge sjtaon. Det wore ze gaar neet gewènd. En dao sjtóng nagal get volk. Dae zich mer efkes vriej haaj kónne make, waas nao de waeg gekómme om 't te zeen en van alle hoezer sjtóng de rame aope en dao veur zote de vrouluuj te kiekje.

Aaf en toe ginge kinjer aanne ziep sjtaon, zo wied meugelik veureuver gebaoge óm te zeen of ze nag neet in aantoch wore. Mer vanne sjtoep oet kósse neet wied op Remunj aankieke, ómdet de waeg, wo de Baeksjtraot t'rop oet kwaam, eine flauwe boch maak. Op de boch haaj Kerrenhens, de verkessjlechter zich opgesjtèld mit ziene bugel. Dae waas bieje fanfaar en mós mit zien trätöt ei waarsjuwingsinjaal gaeve es t'r ze inne verte zoog aankómme.

De waeghouter loge allemaol aanne kantj of inne graaf. Die houter ligke anges dwaars euver de waeg en waere ómme zovööl tied verlag. Det doon ze óm te veurkómme det de kerre almer in 't zelfde sjpaor zoje vare. Door de houter regelmaotig te verplaatse waerde de kezele euver den hele waeg meer geliekmaotig vasgereje. Tachtig jaor geleje wore d'r nag gèn asfaltwaeg. De waeg wore bedèk mit kezele en dao móste van tied toet tied nuje opkómme, wo d'r gater in gevare wore. Zolang de gróndj vóchtig waas, haaj m'n gènne las vanne sjtaof, mer owee inne zomer, bieje dreug waer en es 't den get wejde. Ich höb dökker mitgemaak, det de buim naeve de Riekswaeg, vanoet de geleij aan 't kesjteel neet te óngersjeije wore. Den hóng baove 't veldj naeve de waeg ein wolk; esse dao door haer leeps woors se neet meer truuk te kènne. Was, die boete hóng, waerde nag sjmeriger esse gewaes waas en wie good det de miense, die naeve de waeg woonde de ramen ouch toe hele, de fiene sjtaof ging euveral doorhaer.

Ze haje ós, zo es later bleek, toch waal get vreug nao boete gelaote. 't Ging get lang doere en menig kindj waas al, mit ein flinke watsj óm die ore, achter de ziep truuk gejaag. Nemes wós persies wie laat de eerste wages zoje passere. Mer inèns, om ongeveer half èlf waerde gezag det t'r vanoet Remunj getillefoneerd waas. Dao wore de eerste net door gekómme. Dao kwaam, óngeveer taengeneuver de Zjwaan, de veldjwachter vanoet de anger richting mit achter zich de vrachriejer oet Vènlö mit paerd en ker. Mit grote gebare wees de veldjwachter 'm det t'r de Sjoolsjtraot in mós drejje, want de waeg mós noe vriej gemaak waere. Det deej d'r ouch en dao waerde 't paerd aan eine boum vasgebónje, de sjtiép ónger de ker gezat en de kètting óm 't raad gedaon, juus. 't Waas vriedig vandaag en den haaj de Vènlöse voorman altied de roette op Remunj. De grote fikshóndj, dae anges altied veur 't paerd oet leep, haaj d'r noe neet bieje zich. Dao kós t'r noe neet op lètte.

Zo, noe zoj 't neet lang meer doere en jao, dao heurde v'r Kerrenhens toete, ze wore dus in aantoch. Van heel wied aaf kóste v'r 't geraos heure. Det kwaam al deunderbieje en dao inèns kwaam d'n eerste de boch óm. Ich kan mich noe nag herinnere wie d'r oetzoog, 't waas 'ne zilverkleurige en ze zagte, det dae van Rotschild waas. Ein daak

waas t'r neet op. Hae leek vööl op ei riejuug en haaj veer rajer, de echterste hoger es de veurste. Hae maakde beheurlik sjpektakel en 't waas mer good det t'r gèn paerd oppe waeg wore. Wie d'r bienao bie j' ós

waas, toe duujde de sjofäör oppe toet, 'ne kope-re haore mit 'ne gummiej bal draan; det mós, ómdet t'r eine ziejwaeg passerde. Veur en achter hóng d'r ei bord mit ei nummer op. Ónger aanne veurkantj zoot de sjlinger.

Veur kósten 'm good bekieke want hae reej neet hel; det móch ouch neet tösse de hoezer. Toch haaj d'r nag beheurlik get sjtaof achter zich hange. 't Waas al 'n tied lang dreug waer gewaes. Dao kwaam ouch de volgende al; det waas t'r einen op drie rajer, veur ei klein en achter twee hoge. Dae maakde ei geluid of wen der bótter in gemaak waerde. En wie d'r later nag meer zón naeve kwome, zagte v'r: dao kump weer zón bóttersjteuterke. 'ne Tied lang bleef 't röstig, mer toe kwome ze aevel ouch aaf; van allerlei medelle, op veer rajer en op drie en ouch versjillende sjtounfietse op twee rajer. Dao wore d'r mit rónj sjture en ouch mit 'n sjtuursjtang. Veur haje gèn ouge genóg óm 't allemaol te bekieke en 't bleef mer aan 't kómme. Veurdet v'r 't wóste waas 't aetestied.

Sjmiddes hoofde v'r neet nao sjool, mer veur det v'r weg móchte kregge v'r vanne meister de dringende waarsjuwing mit óm, es v'r nag èns ginge kieke, toch veural veurzichtig te zin en in eder geval vanne waeg aaf te blieve. Op waeg nao hoes veulde ich det ich 'nen helen dreuge móndj haaj en det mien naas ram vól sjtaof zoot. Zo gauw wie ich 't aete door d'n hals haaj, ich weer eweg óm te gaon kieke. Ich bön toe geloupe toet halfwaeg Remunj, netuurlik neet euver de waeg, mer euver 't landj, toet bie Lintjes Naad. 't Häöfke veur dem zien hoes sjtóng vól kroednaegelkes-sjtruuk. Dao sjtóng d'r massa's op. Ederkeer es t'r 'nen otto zoog aankómme plökde Naad d'r ei

paar tekskes mit blome aaf en sjmeet die den inne wage. De sjofäör winkde truuk. Ei paar deje d'r ouch häör möts aaf.

Wo gèn of haos gèn hoezer naeve de waeg sjtóng, reje ze mit ein flinke vaart, en ich kan uch zègke, det dao de sjtaof emoog kwaam. Ich höb later dökker gedach, es Dorus toe gelaef haaj, den zoj d'r ziej vehikel 'Stofwolk op wielen' genump höbbe.

Ze bleve d'n hele middig nag aan 't vare. Ich höb neet persies biegehaje wiewäöl ich t'r gezeen höb, mer 'n fiertig woren 't toch zeker waal die ich veurbiej höb zeen kómme. Alles biejein mótte d'r 't meer es hóngerd zin gewaes.

Ich kan neet heel zeker zègke, det 't van Sjlechtermaan is, 't versje det toe gemaakt is, mer 't is waal heel waarsjienlik, want Maan maakde everal ei versje op. Toet sjlot van 't verhaol laot ich det poëtisch produk hiej volge:

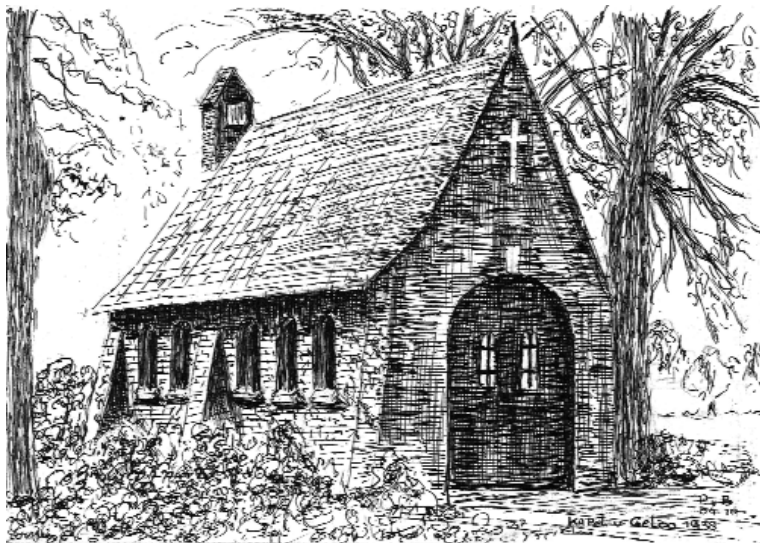
Het nieuwste op het gebied van de sport, is wel de automobiel, die tuffende wagen, waarmee men lustig snort over pleinen en stegen en ook op buitenwegen; waarover men wel klaagt, dat hij heel veel stof opjaagt, in vliemensvlugge vaart en dat nog wel zonder paard.

BELVEND VAN VRUUGER (2)

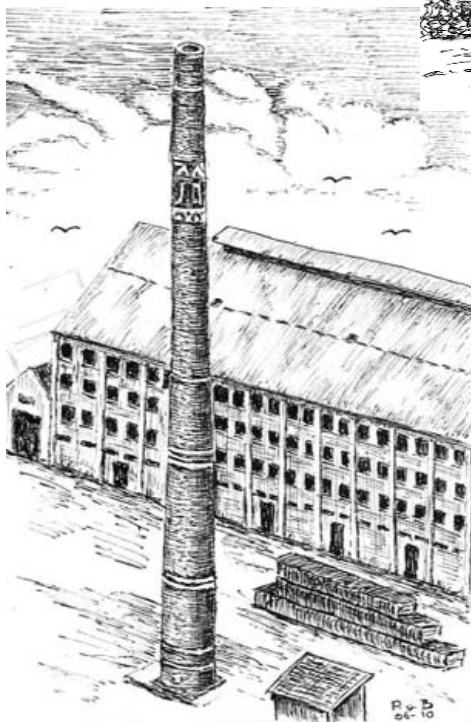
P. van Buggenum

Een korte beschrijving van verdwenen gebouwen in Belfeld met pentekeningen van de auteur.

Het kapelke van Gelo 1938 tot 1943. In de oorlog verwoest door een voltreffer.

De oude Leonardushoeve van de paters van de Hoof. In 1958 op een andere locatie vervangen door nieuwbouw.

De schoorsteen(kemien) bij de ringoven, gebouwd in 1930, van dakpannenfabriek Janssen-Dings. In 2003 zijn alle gebouwen van de fabriek gesloopt. De productie werd overgeplaatst naar Koramic in Tegelen.

OORLOGSDAGBOEK CHRISTINA MARIA OP HET ROODT (8 en slot)

Ten tijde van de W.O.II woonde Christina op het Roodt in Beesel, Bakheide 11, en toen zij haar dagboek begon te schrijven was ze 22 jaar oud. Ze schreef graag en heeft haar herinneringen geschreven in een schriftje van slecht papier met een potlood, daar er geen inkt meer voorhanden was. Door inkwartiering woonde het gezin in de schuur én de stal van de koe. Daarbij zorgden ze ook nog voor een vijftal onderduikers. De oorlog heeft ze ervaren als een avontuur, er waren geen noemenswaardige moeilijkheden en met de bij hun aanwezige eerlijke Duitse soldaten hadden ze een goed contact. Deze zorgden ervoor dat allen voldoende te eten hadden en alles goed verlopen is voor het hele gezin. 11 Februari 1945 zijn ze geëvacueerd naar de stad Groningen en begin mei 1945 teruggekeerd in Beesel, waar zij een geheel kapot huis aantreffen. Eén broer is helaas overleden door een noodlottig ongeval met een geweer.

Ditmaal is het laatste deel aan de beurt.

19 januari

7 Uur, Louis klopt ons wakker. Hij heeft honing en koekjes meegebracht. De kachel kwalmt vreselijk. Vader verandert de schoorsteen. Het wordt beter. 9 Uur ontbijt. Seidler vraagt al om aardappelen, dan weer afwassen. De ober-luitenant schiet een patrijs, ik moet ze weer schoonmaken. We hebben een nieuwe soldaat gekregen een Sanitäter. Een hele goeie knul. 2 Uur, er rammelt een wagen. Het is Sef Bruinen, Joep's plaatsvervanger. Joep haat die hele rommel en zij haatte hem omdat hij goed vriend is met ons en wij alles voor hem doen. Sef moet voer hebben voor de paarden. Hij gaat zich eerst melden. De tax hond komt nu ook in de kelder, hij moet weer het zijne weten. Vader is klaar. Sef gaat weg. De tax blijft. Mia zet de klep van de kachel dicht, de kachel gaat kwalmen. Seidler verdwijnt al ras. Vader mag het niet weten. De klep weer open. De kachel brandt weer. 7 Uur eten. De tax komt weer buurten en spreekt toch niet, hij hoest en kreunt en zit met zijn hoofd in zijn handen. 10 Uur naar bed.

20 januari

Zaterdag, geen poetsdag. We halen weer bieten, het schieten wordt erger, we trekken weer de kelder in, dan ontbijten, aardappels schillen. De soldaten willen een bunker maken. Twee komen er van Cox. Ik ben even buiten maar ga over naar de schuur. Hoor granaten. De ene slag op de andere. Ik hoor roepen en gestommel. Kijk buiten, niks te zien. Dit was niet ver. Weer roepen en lopen, er is een gewond. Een van de twee burens. Hij wordt verbonden. Op de varkensladder gelegd. Nu naar Lazaret. De andere lachen en gaan verder. Afwassen en wassen voor de oberluitenant. 12 Uur eten, dan weer afwassen en wat naaien. De

taxhond houdt ons zwijgend gezelschap. 7 Uur eten. Weer gezelschap van Seidler tot 10 uur, dan naar bed.

21 januari

7 Uur opstaan roept Louis. Vlug aangekleed. Het heeft weer gesneeuwd. Dit wil maar niet weg. Er komt telkens weer bij. Ontbijten. Frina komt weer, ze heeft broodbonnen gehaald. Ze is erg bang. Gisteren zijn drie doden gekomen. Verschillende granaten in een propvolle bakkerswinkel, ze heeft nog een stijve nek. Ze is met het hoofd tegen de muur gevlogen. Het weer wordt beter. De granaten gieren rond. Ik ben op de hooizolder. Hoor ze fluiten. Ik zoek verder. Daar komen ze weer, het huis dreunt ervan. Ze slaan vlak bij in. Vader roept, ik ga naar beneden. Er komen er nog meer. Het wordt rustig. Weer naar boven. Op de plaats waar ik gestaan heb zijn 2 pannen stuk. Gelukkig dat ik daar niet gestaan heb. Alles zit onder stof en vuil. In Timmermans boomgaard ligt een boom om, andere zijn takken afgescheurd. De tax komt weer buurten. 7 Uur eten, 10 uur naar bed.

22 januari

7 Uur opstaan. De sneeuw is hard gevoren. We halen haver. 8 Uur ontbijten. Seidler komt om aardappelen en groente. Dan afwassen. Granaatregen. Helder weer. De kerktoeren ligt onder zwaar artillerievuur. Maar hij valt niet. Het dorp heeft erg te lijden. Wassen voor de luitenant. Bij Cox maken ze een bunker. De tax heeft niet meer zoveel tijd overdag. Hij is veel weg. 12 Uur eten. We krijgen bezoek. Een kennen we nog. Het is de Metsger die het kalf van Cox heeft geslacht. De ander is een vreemde. Ze hebben de

auto op de straat laten staan. Ze vragen naar Cox, die moeten ze hebben. Ze komen van Brüggén. Ze hebben zich gemeld. Ze haten Ober-Luitenant Hölt. Ze willen hem niet zien. Ze gaan naar Swalmen, Cox zoeken. De taxhond komt weer neuzen. Hij wil weten wat ze gezegd hebben. 4 Uur brood eten, dan wat breien. 5 Uur kippen vangen, ze willen niet. Het sneeuwt weer. Vroeg donker. De granaten vinden in het donker ook hun weg. De tax komt buurten, hij wil niet weg. 10 Uur naar bed, met de staart tussen de benen trekt hij af.

23 januari

Kwart voor 7. Louis klopt ons wakker. De sneeuw ligt dik. Hij heeft suiker en honing meegebracht. Wij gaan ontbijten. De zon schijnt heerlijk. We halen wat bieten. O wat vliegers. Met hele drommen komen ze over. Werkelijk een mooi gezicht, maar arme mensen. Dikke Franz komt ook voorbij, hij blijft wat praten en kijken, de hele hoogte staat buiten. De vliegtuigen komen en gaan, alles vliegt door elkaar gelijk kraaien.

12 Uur eten. De kachel gaat kwalm. De tax komt maar is bang voor de kwalm. Verder blijft alles gewoon.

24 januari

Marie en ik zijn wakker maar zeggen niks. We houden ons stil. Half 8, Moeder schrikt op hoe laat is het al, half 8. Direct opstaan. De koe loeit al. De kippen vliegen overal rond. Het heeft flink gevoren. Frina komt om melk, ze is bang voor evacuatie naar Duitsland. We geloven het niet. Half 9 ontbijten, aardappels schillen, afwassen, dan wat spinnen. 12 Uur eten, weer afwassen, lezen en breien. De tax komt buurten. Hij is erg moedeloos. Het gaat niet erg naar zijn zin. De rus loopt te hard. 6 Uur eten. Hij denkt dat hij weg moet. De bunker bij Cox is bijna. Soldaten brengen met paard en wagen bomen bij. Het gaat dag en nacht door. Om 10 uur gaat de tax weg, hij moet hout gaan sjouwen. We gaan naar bed, granaten gieren rond.

25 januari

Louis klopt ons op, 7 uur. De zon wil al te voorschijn komen. Het heeft weer flink gevoren. 8 Uur ontbijten. De soldaten hebben het erg druk. Ze lopen af en aan als bezeten. De granaten zoeken nog immer hun weg van dood en verderf. Ons

huis blijft gespaard. Gelukkig ook maar. Hoor daar rammelt een wagen. Wat nu. Twee paarden voor een hele wagen meubelen. Wat is dat weer. Ze komen naar ons. Stoelen, tafels, bedden, een canape, alles wat het hart begeert. Mooie en ook slechte meubels, alles wordt binnen gesjouwd in de grote keuken.

12 Uur eten, de tax komt buurten. Hij vraagt om een sleutel van de lege kamer in de gang. Die is weg. Hij zegt niks van de meubels. Hij gaat de sleutel zoeken. De meubels zijn in de lege kamer geborgen. 3 Uur brood eten. 6 Uur avondeten. De soldaten zijn half wild. Ze lopen, schreeuwen en sjouwen af en aan. Maar zeggen niks. Opeens komt Robert Kronen de kelder in. Hij vraagt de was van de luitenant. Ze moeten weg. Waarheen? Naar de bunkers. Waar weet hij niet. Er komt een nieuwe luitenant, hij blijft bij Hölt. Gelukkig dan gaat de taxhond weg. Wij gaan slapen. Met die hebben we toch niks te maken. Die zeggen ons toch niks. We slapen slecht, de hele nacht is rumoer geweest.

26 januari

Half 7 opstaan. Daar komt een soldaat aanstappen. Het is alles zo stil, je hoort niks, geen schieten, geen geluid. De eerste soldaat komt op de schuur. We kennen hem niet. Hij is een en al modder. Het huis zit stikvol allemaal van die viezerikken. De tax gaat net met de matras van de jongens hun bed sjouwen.

26 januari 1945 Chr. op 't Roodt, Beesel

Vanaf hier is Maria op 't Roodt gestopt met haar beschrijving van het dagelijks leven in het laatste oorlogsjaar. Het gezin werd geëvacueerd naar de provincie Groningen. Hier volgen nog enige laatste, losse aantekeningen.

Vrijdag 7 april bodentrein

Zaterdag 8 april bonnen afstempelen in Stieske Inkenroth

Zondag 9 april Koolstraat Verhezen Singelweg, Florisstr.

10 april 's morgens Jabo an smid. Jabo an Kissel Singelweg.

11 april 3x Jabo angrif bodentrein 's nachts oorlogsdrukke

12 april geen vlees, weer Jabo angrif, 's middags nog geen vlees, wasdag.

13 april strijken, eten halen, 's middags naar Puts, eerste granaten in de stad. Veel troepenbeweging.

14 april vanaf 's nachts 12 uur vreeselijk schieten, half 2 opstaan. 's Morgens nog Duitse auto's. De hele dag schieten, maar niet kortbij. 's Avonds 10 uur over.

15 april bevrijd. Enkele plaatsen vechten nog o.a. Plantsoen, Ebbingestraat en rond de markt. Vreeselijke branden woeden in de binnenstad.

16 april Ook onze buurt vrij. Canadese halen Duitsers op: het hele volk loopt uit. 's Middags Canadese gevechtswagens, een en al volk. Straatgevecht in de Moesstraat. Aanval op de hoogte.

17 april. Maandag. Overal oranje. Plantsoen in binnenstad brandt nog.

GESCHIEDENIS RUITERCLUB DE PAARDENVRIEND REUVER

Ton Peeters

De geschiedenis van de ruitersclub begint in feite na de bevrijding op 1 maart 1945. Tijdens de bezetting zijn bijna alle paarden uit Reuver verdwenen richting Duitse bezetter. Volgens schattingen zijn toen zo'n 120 paarden uit Reuver weggehaald. Na de bevrijding werden paarden van het Duitse leger aan Nederland overgedragen en van deze paarden kwamen er enkele in Reuver terecht. Wiel van Willick was een der Reuvernaren die deze paarden ging ophalen in Beerta bij Nieuwe Schans in Groningen, samen met wijlen Wiel Stroeken. Hij omschrijft de houding destijds van de noordelingen ten opzichte van de Limburgers als hooghartig en weinig hulpvaardig. Tijdens de tocht van enkele dagen vanuit Groningen naar Limburg bezwijken nogal wat paarden die voor Limburgse boeren bestemd waren door ondervoeding en ziekten. Naast de Duitse paarden werden na de oorlog veel paarden geïmporteerd vanuit Canada (de bekende Canadezen) en uit Ierland. In latere jaren werden veel paarden geïmporteerd uit Polen en Rusland. In oktober 1945 vond de oprichting plaats van de ruitersclub, met als eerste leden de heren Toon Heezen, Hand Boonen, Sef Martens, Sjra van Dijk, Wiel van Willick, Louis van Willick, Jan Croymans, Sjeng Killaars, Coen Janssen, Frits Franssen, Coen Vaessen, Harrie Reijnders, Sef Franssen en Ton Verfurth. Het eerste bestuur

werd gevormd door Mathieu Smeets (van de Zang) voorzitter, Wiel Schoolmeesters secretaris, Harrie Pubben, Wiel Dewinden en Sef Martens. Als eerste instructeur werd Toon Heezen aangesteld. Na korte tijd werd zijn taak overgenomen door Pierre Martens die in het leger als huzaar de fijne kneepjes van het paardrijden had geleerd. In 1947 werd deelgenomen aan het eerste concours en wel in Baarlo. Toendertijd werd zelfs een bedrag van f. 20,00 ontvangen van de concoursgevende vereniging als bijdrage in de kosten. In datzelfde jaar werd deelgenomen aan een concours in Arcen, waar ruiters en paarden naar toe gingen met een vrachtauto van Gradus Schoolmeesters. Helaas moest de vrachtwagen onderweg uitwijken voor een groep ruiters en belandde op een zij in de greppel. Buiten wat schrammen en builen bij ruiters en paarden kon de reis worden voortgezet en kon iedereen toch nog aan de wedstrijden deelnemen. In 1948 namen de ruiters deel aan een tweedaags concours in Velden. Deze trip werd te paard afgelegd en overnachten deed men in het hooi bij boeren in de buurt. Destijds stond naast dressuur, springen en het aangespannen rijden het rennen op het programma, waarbij de paarden vaak werden bereden zonder zadel. Dit onderdeel leverde de meest spectaculaire scènes op. In de wintermaanden werd regelmatig deelgenomen aan een

cross-country in de bossen van de omliggende plaatsen. Naast de concoursen nam de ruiterclub jaarlijks deel aan het Isidorusfeest dat samen met de jonge boeren werd georganiseerd. Vaste onderdelen hierbij waren: genkrijden, ringsteken, draven, rennen en springen. Ook werd bij een huwelijk van een der leden het bruidspaar met koets en ruiters geëscorteerd naar de kerk.

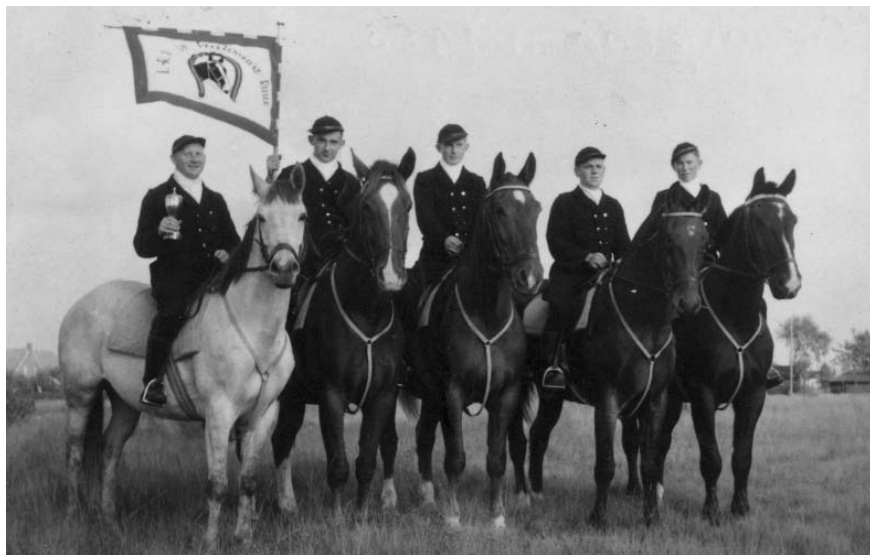

De paarden die voor de ruitersport werden gebruikt waren echte landbouwpaarden, die door de week op het land moesten werken en zondags werden gereden voor de sport. Over het algemeen waren dit paarden van het Gelderse of Groningse ras. De eerste zadels die werden aangeschaft waren de zogenaamde cavaleriezadels die in het leger werden gebruikt. In de veertiger en begin vijftiger jaren waren nagenoeg alle actieve ruiters afkomstig uit de agrarische sector. Ook waren er nog geen amazones lid van de club. De eerste amazone die lid werd van de Paarden-vriend was Riet Westendorf-Gitmans die in 1963 werd verwelkomd. Daarna kwamen er steeds meer dames die gingen paardrijden en ook meer mensen die niet uit de agrarische sector afkomstig waren.

Opvallend in de geschiedenis van de ruiterclub zijn twee feiten en wel op de eerste plaats de grote hoeveelheid oefenterreinen die men in de aanvangsjaren heeft gehad en daarnaast de vele en velerlei werkzaamheden die de leden hebben verricht om de kas te spekken. Het eerste oefenterrein was het zogenaamde hondsterrein in de Berken, daarna kwam een terrein op het Bosdael; na korte tijd hier te hebben geoefend werden achtereenvolgens de volgende locaties betrokken: hei bij de Krommenhoek (1947), Smeets van de Zang (1949), terrein bij de Steenbok, terrein naast de boerenbond, terrein Broeklaan en in 1970 het huidige terrein aan de Bergerhofweg. Een opsomming van de vele activiteiten voor het spekken van de kas is bijna ondoenlijk: organisatie concoursen, hulp bij aanleg sportpark Bosdael, loterijen, donateursacties, koeien sche-

ren, maken van hooiruiters, hakselen van stro en potgrondacties. Verder werkzaamheden in de bouw (tuinbouwloods en pand LLTB), sloopwerkzaamheden fabriek Feyen, boerderij Rutten en pand Metsemakers, verkoop gereedschappen, verbouwen van suikerbieten en vruchten enz. enz. Vanaf de oprichting van de club heeft het achtal rijden in clubverband gezorgd voor de goede sfeer in de vereniging. Op dit gebied heeft De

Limburgs kampioen viertal in 1953. v.l.n.r. Hein Verfurth (commandant), Cees de Vlieger, Jeu Stocks, Harie Goertz en Nol Achten.

Paardenvriend een zeer goede reputatie opgebouwd met als toppunt het Limburgs kampioenschap in de klasse Midden in Horst in 1969. Naast dit succes waren er nog diverse kampioenschappen te vieren met een viertal in 1953-1974-1975-1992 en diverse individuele kampioenschappen van ruiters en amazones. In 1970 werd begonnen met de bouw van een manege in eigen beheer op het perceel aan de Bergerhof-weg, zodat ook in de wintermaanden geoefend kon worden. Twee personen moeten in de geschiedenis van de ruitersclub worden genoemd vanwege hun immense

verdiensten voor de club: Wiel van Willick en Hein Verfurth. De eerste is ruim 34 jaar voorzitter geweest en was de grote animator voor het bouwen van de manege aan de Bergerhofweg. Hein Verfurth is bijna zijn hele leven tot aan zijn dood in 1986 verbonden geweest aan de vereniging als dressuurruiter, commandant van het vier- en achtstal en als instructeur. Het is bekend dat paardenvirus en dit wordt wederom bewezen door het feit dat de huidige

voorzitter van de club, Jan van Willick, een zoon is van Wiel en dat de zoon en kleindochter van Hein nog steeds actief zijn in de vereniging. Tegenwoordig is de vereniging omgedoopt tot de Hippische Sportvereniging De Paardenvriend en is ze sinds een aantal jaren gefuseerd met de ponyclub van Reuver. De vereniging telt ruim 110 leden en beschikt over een magnifieke accommodatie bestaande uit 2 rijbakken (40x20 m en 25x65 m), stallen, kantine en een groot buitenterrein.

Het bestuur van Heemkundevereniging Maas-
en Swalmdal,
Milieu- en Heemkunde Vereniging Swalmen en
de redactie van Biejeingezeumerd
wensen iedereen Fijne Feestdagen
en voor 2012
veel geluk en een goede gezondheid